

Wyrok z dnia 1 lutego 2000 r.

I PKN 496/98

1. W decyzji właściwego organu o rozwiązaniu przez uczelnię stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim na podstawie art. 93 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) powinna być wskazana przyczyna uzasadniająca to rozwiązanie (art. 30 § 4 KP w związku z art. 124 tej ustawy). Spór przed sądem pracy w sprawie o roszczenia wynikające z niezgodnego z prawem rozwiązania przez uczelnię stosunku pracy (art. 97 ustawy o szkolnictwie wyższym) toczy się w granicach wskazanej przyczyny.

2. W razie niezgodnego prawem rozwiązania z mianowanym nauczycielem akademickim stosunku pracy za wypowiedzeniem możliwe jest uznanie przez sąd pracy, że przywrócenie do pracy byłoby niemożliwe lub niecelowe i zasądzenie na rzecz tego nauczyciela odszkodowania (art. 45 § 2 KP w związku z art. 9 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym).

Przewodniczący SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera (sprawozdawca), Józef Iwulski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2000 r. sprawy z powództwa Marii K. przeciwko Akademii Medycznej w W. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 16 kwietnia 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w punkcie I i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Powódka Maria K. wniosła o uznanie za bezskuteczne rozwiązania z nią jako mianowanym nauczycielem akademickim stosunku pracy na podstawie art. 93 ust. 2

pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) , a następnie o przywrócenie jej do pracy.

Pozwana Akademia Medyczna w W. wniosła o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy dla Wrocławia Śródmieścia wyrokiem z 17 października 1997 r. przywrócił powódkę do pracy u strony pozwanej na stanowisku adiunkta bibliotecznego na poprzednich warunkach.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka została zatrudniona u strony pozwanej we wrześniu 1977 r. na podstawie umowy o pracę na stanowisku bibliotekarza w Instytucie Ginekologii i Położnictwa. Od 1 września 1982 r. została przeniesiona do pracy w bibliotece Katedry i Zakładu Anatomii Prawidłowej, a od 1 stycznia 1985 r. powierzono jej obowiązki dyplomowanego adiunkta bibliotecznego w tymże Zakładzie. W marcu 1987 r. powódce nadano stopień doktora nauk humanistycznych. Aktem z 14 sierpnia 1993 r. Rektor Akademii Medycznej w W. na podstawie art. 77 ust. 1 i art. 192 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm., powoływanej dalej jako „ustawa o szkolnictwie wyższym”) mianował powódkę na czas nieokreślony adiunktem bibliotecznym w bibliotece Katedry i Zakładu Anatomii Prawidłowej, skąd z dniem 1 września 1993 r. powódka została przeniesiona do pracy w Zakładzie Historii Medycyny i Farmacji, również na stanowisko adiunkta bibliotecznego. Do jej obowiązków należało prowadzenie biblioteki, wypożyczanie książek studentom i pracownikom naukowym Akademii Medycznej oraz stałe uzupełnianie zbiorów biblioteki, a także działalność informacyjna co do zasobów biblioteki i inne czynności określone w zakresie obowiązków z 1 września 1982 r. Oprócz tego za zgodą przełożonych powódka zajmowała się pracą naukową, uczestniczyła w pracach badawczych i sympozjach naukowych. W maju 1994 r. decyzją Rady Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej zwiększył się zakres zadań i funkcji Zakładu Historii Medycyny i Farmacji przez przejęcie przez Wydział Lekarski dydaktyki z psychologii lekarskiej i socjologii lekarskiej. W związku z tym Zakład Historii Medycyny i Farmacji zmienił nazwę na Zakład Humanistycznych Nauk Lekarskich. Powołując się na przekształcenie struktury organizacyjnej wskazanego Zakładu, rektor Akademii Medycznej decyzją z 11 kwietnia 1996 r. rozwiązał z powódką jako mianowanym nauczycielem akademickim stosunek pracy ze skutkiem na 30 września 1996 r. z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. Zmiany organizacyjne w Zakładzie Humanistycznych Nauk Lekarskich polegały na zwiększeniu jego zadań i funkcji, co skutkowało zwiększeniem obsady kadrowej. Stanowi-

ska pracy zajmowane dotąd przez powódkę nie uległo likwidacji, została zatrudniona na nim bibliotekarka. Powołując się na przepisy ustawy z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (art. 75 i art. 77) Sąd Rejonowy wskazał, że pracownicy biblioteczni są pracownikami uczelni wyższej nie będącymi nauczycielami akademickimi, jednak przepisy dotyczące pracowników naukowo-dydaktycznych mają odpowiednie zastosowanie m.in. do pracowników posiadających uprawnienia bibliotekarzy dyplomowanych zatrudnionych na stanowisku adiunkta bibliotecznego i asystenta bibliotecznego. Powódka była mianowanym adiunktem bibliotecznym i ma do niej zastosowanie art. 93 ustawy o szkolnictwie wyższym. Strona pozwana rozwiązała z powódką stosunek pracy wynikający z mianowania powołując jako podstawę tego rozwiązania art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z tym przepisem stosunek pracy z mianowanym pracownikiem uczelni może zostać rozwiązany tylko w sytuacji, w której doszło do zniesienia uczelni lub przekształcenia jej struktury w sposób uniemożliwiający dalsze zatrudnienie mianowanego nauczyciela akademickiego na dotychczas zajmowanym stanowisku. Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska strony pozwanej, że w Zakładzie Humanistycznych Nauk Lekarskich nastąpiły takie zmiany organizacyjne, które upoważniały pracodawcę do rozwiązania z powódką stosunku pracy. Przekształcenie struktury uczelni w rozumieniu art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym oznacza reorganizację, która sprowadza się nie do jakichkolwiek zmian, w tym polegających na rozszerzeniu zakresu zadań i funkcji wykonywanych przez daną komórkę, lecz do zmiany struktury organizacyjnej całej instytucji. Sąd Rejonowy uznał, że rozwiązanie z powódką stosunku pracy było niezgodne z prawem, ponieważ nie zostały spełnione przesłanki przewidziane w art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym, i wobec tego stosownie do art. 97 ust. 1 tej ustawy w związku z art. 45 § 1 KP uwzględnił jej żądanie przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach.

W wyniku apelacji strony pozwanej Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z 16 kwietnia 1998 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że w miejsce przywrócenia powódki do pracy zasądził na jej rzecz od strony pozwanej kwotę 2.469,60 złotych tytułem odszkodowania. Sąd Wojewódzki oddalił w pozostałej części apelację strony pozwanej, która domagała się oddalenia w całości powództwa o przywrócenie do pracy.

Sąd Wojewódzki podzielił stanowisko Sądu Rejonowego co do tego, że zgromadzony materiał dowodowy nie dał podstaw do przyjęcia, iż zaistniały przesłanki do

rozwiązania z powódką jako mianowanym nauczycielem akademickim stosunku pracy za wypowiedzeniem na podstawie art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym. Dokonane w 1994 r. zmiany organizacyjne polegające na wprowadzeniu do Zakładu Humanistycznych Nauk Lekarskich wszystkich nauk humanistycznych objętych programem studiów w Akademii Medycznej spowodowały znaczne zwiększenie ilości przeprowadzanych w tym Zakładzie zajęć dydaktycznych, a tym samym wzrosła liczba studentów i pracowników naukowych korzystających z zasobów biblioteki zakładowej. Powódka, nie posiadając właściwych kwalifikacji, nie była w stanie prowadzić zajęć dydaktycznych ze studentami z socjologii medycyny, psychologii medycyny lub propedeutyki medycyny. Pragnąc realizować własne prace i projekty badawcze powódka często wyjeżdżała - w tym również na staże zagraniczne i konferencje naukowe. Absorbująca powódkę praca naukowa i związane z tym wyjazdy sprawiały, że biblioteka Zakładu Humanistycznych Nauk Lekarskich nie mogła funkcjonować regularnie, w takim wymiarze czasu pracy, jak pozostałe biblioteki zakładowe, co dezorganizowało pracę studentów i pracowników naukowych Akademii Medycznej. Sąd Wojewódzki podzielił stanowisko strony pozwanej, że wobec zaistniałych zmian organizacyjnych do obsługi biblioteki i czytelni Zakładu Humanistycznych Nauk Lekarskich potrzebny był pracownik zatrudniony na stanowisku bibliotekarza, a nie na stanowisku adiunkta bibliotecznego jako pracownika naukowo-dydaktycznego, zwłaszcza, że powódka nie posiadała kwalifikacji do prowadzenia zajęć dydaktycznych ze studentami odbywających się w wymienionym Zakładzie. Podzielając pogląd Sądu Najwyższego zaprezentowany w wyroku z 2 czerwca 1995 r., I PRN 25/95 (OSNAPiUS 1996 nr 4, poz. 60), Sąd Wojewódzki uznał, iż znaczny niedobór zajęć dydaktycznych jest ważną przyczyną uzasadniającą wypowiedzenie powódce stosunku pracy na podstawie art. 93 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym. Sąd Wojewódzki przyjął, że strona pozwana, wskazując prawidłowo podstawę faktyczną wypowiedzenia powódce stosunku pracy, dokonała jej wadliwej kwalifikacji prawnej, przez co doszło do skrócenia okresu wypowiedzenia (z sześciu miesięcy przewidzianych w art. 93 ust. 3 do trzech miesięcy przewidzianych w art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym). W konsekwencji Sąd Wojewódzki zmienił zasądzony wyrok i na podstawie art. 49 KP w związku z art. 124 ustawy o szkolnictwie wyższym zasądził na rzecz powódki odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia, jakie przysługiwałoby powódce w razie zastosowania prawidłowego - sześciomiesięcznego - okresu wypowiedzenia. Sąd Wojewódzki uznał za niecelowe przywróce-

nie powódki do pracy u strony pozwanej. Zmieniona w 1994 r. struktura organizacyjna Zakładu miała na celu prawidłowe ukształtowanie zatrudnienia pracowników i zapewnienie prawidłowego wykonywania statutowych zadań uczelni. Skoro powódka z racji posiadanych przez nią kwalifikacji nie mogła prowadzić zajęć dydaktycznych ze studentami, a dalsze jej zatrudnienie na stanowisku adiunkta bibliotecznego (pracownika naukowo-dydaktycznego) do obsługi biblioteki okazało się niemożliwe, niecelowe stało się przywrócenie powódki do pracy.

Powódka wniosła kasację od wyroku Sądu Wojewódzkiego w części zmieniającej wyrok Sądu Rejonowego i orzekającej o odszkodowaniu w miejsce przywrócenia do pracy (czyli co do punktu I sentencji wyroku Sądu Wojewódzkiego). Kasacja została oparta na obydwu podstawach wskazanych w art. 393¹ KPC. Skarżąca zarzuciła:

- 1) naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na tym, że sąd drugiej instancji do ustaleń przyjętych w postępowaniu odwoławczym zastosował przepis art. 93 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym w sytuacji, gdy nie zostały spełnione przesłanki określone w tym przepisie, albowiem ustawodawca uzależnił rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem akademickim „z innych ważnych przyczyn” od uzyskania wstępnej zgody organu kolegiального wskazanego w statucie uczelni,
- 2) naruszenie przepisów postępowania, które „mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy”, polegające na tym, że sąd drugiej instancji: „z obrazą” art. 224 § 1 KPC w związku z art. 391 KPC zamknął rozprawę i wydał orzeczenie, nie przeprowadzając postępowania dowodowego w kontekście przyjętej zmienionej podstawy prawnej rozstrzygnięcia, wychodząc z błędnego założenia, że powódka nie miała uprawnień dydaktycznych, a zajęcia naukowe powódki kolidowały z obowiązkami adiunkta bibliotecznego; „z obrazą” art. 386 § 1 KPC wydał orzeczenie reformatoryjne mimo braku wadliwości orzeczenia sądu pierwszej instancji w zakresie podstawy faktycznej i prawnej; „z obrazą” art. 328 § 2 KPC nie uzasadnił należycie podstawy prawnej wydanego orzeczenia.

Powołując wskazane wyżej podstawy kasacji powódka domagała się zmiany wyroku Sądu Wojewódzkiego w zaskarżonej części i oddalenia w całości apelacji strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w punkcie I i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obydwie podstawy kasacyjne są usprawiedliwione.

W pierwszej kolejności wymagają rozważenia zarzuty dotyczące naruszenia przepisów postępowania jako rzutujące na możliwość oceny prawidłowości zastosowania prawa materialnego.

Sąd Rejonowy uwzględniając powództwo o przywrócenie do pracy przyjął, że rozwiązanie z powódką stosunku pracy za wypowiedzeniem z powołaniem się przez pracodawcę na podstawę rozwiązania wskazaną w art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym było niezgodne z prawem, ponieważ przyczyna podana przez pracodawcę w oświadczeniu o rozwiązaniu stosunku pracy była nieuzasadniona. Art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym przewiduje możliwość rozwiązania na mocy decyzji właściwego organu (w przypadku powódki - rektora uczelni) stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim w razie zniesienia uczelni lub przekształcenia jej struktury w sposób uniemożliwiający dalsze zatrudnienie nauczyciela na dotychczas zajmowanym stanowisku. Sąd Rejonowy stwierdził, że w rzeczywistości nie miało miejsca tego rodzaju przekształcenie struktury organizacyjnej pozwanej uczelni, o jakim stanowi art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym. Zmiany organizacyjne polegające na przekształceniu w 1994 r. Zakładu Historii Medycyny i Farmacji w Zakład Humanistycznych Nauk Lekarskich oraz na zwiększeniu zadań i funkcji (przede wszystkim dydaktycznych) tego Zakładu i zwiększeniu jego obsady kadrowej (w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych ze studentami) nie mogą być zakwalifikowane jako przekształcenie struktury uczelni, o jakim mowa w art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym. Powyższe ustalenie i ocenę prawną co do braku przesłanek umożliwiających rozwiązanie z powódką stosunku pracy na wskazanej podstawie podzielił Sąd Wojewódzki rozpoznający apelację strony pozwanej. Kwestię tę należy zatem uznać za ostatecznie przesądzoną w rozpoznawanej sprawie. Apelację strony pozwanej kwestionującą powyższą ocenę prawną Sąd Wojewódzki prawomocnie oddalił. Kasacja powódki nie podważa dokonanej przez sądy pierwszej i drugiej instancji oceny co do braku przesłanek, które umożliwiałyby rozwiązanie z nią stosunku pracy na podstawie art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym z powodu przekształceń struktury uczelni. Ustalenia faktyczne dotyczące tej kwestii są wiążące także w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Wojewódzki doszedł do wniosku, że przyczyny rozwiązania z powódką stosunku pracy za wypowiedzeniem wynikały z innych okoliczności, niż wskazane w piśmie rektora pozwanej uczelni z 11 kwietnia 1996 r. zawierającym oświadczenie o rozwiązaniu z powódką stosunku pracy na podstawie art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym „w związku z przekształceniem struktury organizacyjnej Zakładu Humanistycznych Nauk Lekarskich”. Przyczyny te wskazał Sąd Wojewódzki w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, kwalifikując je jako „inne ważne przyczyny” w rozumieniu w art. 93 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym. Sąd Wojewódzki stwierdził, że przyczynami tymi było: rozszerzenie zadań i zakresu działalności Zakładu Humanistycznych Nauk Lekarskich, któremu w związku ze zmianą programu studiów medycznych powierzono prowadzenie zajęć dydaktycznych ze studentami z socjologii medycyny, psychologii medycyny lub propedeutyki medycyny, do czego powódka nie posiadała właściwych kwalifikacji, oraz brak możliwości pogodzenia przez powódkę absorbującej ją pracy naukowej z prowadzeniem biblioteki zakładowej w takim wymiarze czasowym, jak to miało miejsce w pozostałych bibliotekach zakładowych, co dezorganizowało pracę studentów i pracowników naukowych.

Ustalenia Sądu drugiej instancji co do istnienia wskazanych wyżej przyczyn rozwiązania z powódką stosunku pracy zostały dokonane w sposób dowolny, w oparciu o twierdzenia faktyczne strony pozwanej, którym powódka przeczyła, bez powołania się na jakiegokolwiek dowody - czy to przeprowadzone przed Sądem pierwszej instancji, czy to zgromadzone w toku postępowania apelacyjnego (sąd drugiej instancji orzeka bowiem - jak to wynika z treści art. 382 KPC - na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym). Sąd Wojewódzki przeprowadził uzupełniające postępowanie dowodowe w bardzo ograniczonym zakresie - jedynie co do wysokości miesięcznego wynagrodzenia powódki na ostatnio zajmowanym stanowisku. Nie prowadził natomiast postępowania dowodowego mającego na celu dokonanie ustaleń co do tego, jakie były rzeczywiste przyczyny rozwiązania z powódką stosunku pracy, czy miały rangę „innych ważnych przyczyn” w rozumieniu art. 93 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym i czy uzasadniały rozwiązanie stosunku pracy na tej podstawie prawnej. Sąd Wojewódzki mógł w tym celu oprzeć się na dowodach przeprowadzonych przez Sąd pierwszej instancji, ale powinien poddać je wówczas własnej wnikliwej ocenie - skoro jego ustalenia faktyczne były odmienne od ustaleń Sądu Rejonowego, a w każdym razie wykraczały poza ustalenia tego Sądu - i z oceny tej zdać relację w uzasadnieniu.

Art. 328 § 2 KPC ma odpowiednie zastosowanie (przez odesłanie wynikające z art. 391 KPC) w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. Zakres tego zastosowania zależy od treści wydanego orzeczenia. W razie wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia reformatoryjnego - po uzupełnieniu materiału dowodowego przez sąd odwoławczy albo w wyniku odmiennej oceny materiału dowodowego zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji i dokonaniu własnych odmiennych ustaleń - sąd ten zobowiązany jest wskazać w uzasadnieniu, na jakich dowodach je oparł, a także umotywić, z jakich przyczyn innym dowodom odmówił wiarygodności (por. wyrok SN z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNCP 1999 z. 4, poz. 83). W rozpoznawanej sprawie Sąd Wojewódzki, wykorzystując materiał dowodowy zebrany w postępowaniu w pierwszej instancji, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego przyjmując inną niż Sąd pierwszej instancji podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. Dotyczy to m.in. ustaleń co do braku kwalifikacji powódki do prowadzenia zajęć dydaktycznych ze studentami z socjologii medycyny, psychologii medycyny lub propedeutyki medycyny oraz co do tego, że praca naukowa powódki kolidowała z jej obowiązkami adiunkta bibliotecznego polegającymi na prowadzeniu biblioteki zakładowej w pełnym wymiarze czasu jej funkcjonowania. Przyjęta w zaskarżonym wyroku metoda relacjonowania motywów rozstrzygnięcia, polegająca na połączeniu rekonstrukcji faktów z ich oceną, doprowadziła do zatarcia granicy między tym, co wymagało stanowczych ustaleń faktycznych, a tym, co mogło być przedmiotem ocen lub innych wniosków niezbędnych do wydania orzeczenia. W tym znaczeniu usprawiedliwiony jest postawiony w kasacji zarzut naruszenia art. 328 § 2 KPC oraz art. 224 § 1 KPC w związku z art. 391 KPC i art. 386 § 1 KPC wobec tego, że doszło do zamknięcia rozprawy i wydania merytorycznego rozstrzygnięcia co do istoty sprawy bez jej dostatecznego wyjaśnienia.

Przedstawione wyżej uchybienia procesowe mają wpływ na ocenę prawidłowości zastosowania prawa materialnego, albowiem prawidłowo ustalona podstawa faktyczna, należąca do materii procesowej, jest niezbędną przesłanką dokonania prawidłowej oceny materialnoprawnej łączącego strony stosunku prawnego.

Podniesiony w kasacji zarzut naruszenia prawa materialnego jest uzasadniony nie tylko z tego względu, że brak prawidłowo ustalonego stanu faktycznego uniemożliwia w chwili obecnej ocenę, czy istniały uzasadnione przyczyny („inne ważne przyczyny”) rozwiązania z powódką stosunku pracy na podstawie art. 93 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym.

Można zgodzić się z poglądem Sądu Wojewódzkiego, dającym się wyinterpretować z przedstawionej w jego wyroku argumentacji, że przy ocenie zasadności rozwiązania stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim za wypowiedzeniem istotne znaczenie ma wskazana przez pracodawcę przyczyna (podstawa faktyczna) wypowiedzenia, nie zaś dokonana przez pracodawcę kwalifikacja prawna tej przyczyny, w szczególności to, czy mieści się ona wśród przyczyn wskazanych w art. 93 ust. 2 ustawy o szkolnictwie wyższym, czy też stanowi „inną ważną przyczynę” w rozumieniu art. 93 ust. 3 tej ustawy.

Nie można jednak podzielić stanowiska Sądu Wojewódzkiego, że w rozpoznawanej sprawie „strona pozwana wskazując prawidłowo podstawę faktyczną wypowiedzenia stosunku pracy, dokonała wadliwej jej kwalifikacji prawnej”.

Zgodnie z art. 30 § 4 KP - który znajduje zastosowanie przez odesłanie wynikające z art. 124 ustawy o szkolnictwie wyższym - w przypadku rozwiązania przez uczelnię stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim, w decyzji właściwego organu o rozwiązaniu stosunku pracy powinna być wskazana przyczyna uzasadniająca to rozwiązanie. Wskazanie w decyzji organu przyczyny uzasadniającej rozwiązanie stosunku pracy pełni funkcję ochronną wobec mianowanego nauczyciela akademickiego i przesądza o tym, że spór przed sądem pracy w sprawie o roszczenia wynikające z niezgodnego z prawem rozwiązania przez uczelnię stosunku pracy (art. 97 ustawy o szkolnictwie wyższym) toczy się tylko w granicach przyczyny wskazanej w decyzji organu, a uczelnia pozbawiona jest możliwości powoływania się w toku procesu na inne przyczyny, które również mogły uzasadniać rozwiązanie stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim, ale nie zostały wskazane w decyzji (por. podobny pogląd wyrażony w wyroku SN z 3 września 1980 r., I PRN 86/80, nie publikowany).

W rozpoznawanej sprawie przyczyna rozwiązania stosunku pracy z powódką została wskazana w decyzji rektora pozwanej uczelni z 11 kwietnia 1996 r. w sposób konkretny, jednoznaczny i nie budzący wątpliwości interpretacyjnych. Przyczyną tą było „przekształcenie struktury organizacyjnej Zakładu Humanistycznych Nauk Lekarskich”, przy czym przytoczona w piśmie rektora podstawa prawna rozwiązania (art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym) dodatkowo jednoznacznie wskazywała na charakter i treść tej przyczyny. Wskazana w decyzji podstawa prawna rozwiązania stosunku pracy, aczkolwiek nie wiążąca dla sądu pracy przy kwalifikowaniu przyczyny, pełni funkcję ułatwiającą wykładnię oświadczenia woli pracodawcy

(art. 65 § 1 KC). Powołane przez Sąd Wojewódzki rzeczywiste przyczyny rozwiązania stosunku pracy z powódką - zwłaszcza te dotyczące braku po jej stronie właściwych kwalifikacji do prowadzenia zajęć dydaktycznych ze studentami z socjologii medycyny, psychologii medycyny lub propedeutyki medycyny, ale także te dotyczące braku możliwości pogodzenia przez powódkę jej pracy naukowej z prowadzeniem biblioteki zakładowej w pełnym wymiarze czasu jej funkcjonowania - z pewnością wykraczały poza przyczynę wskazaną w decyzji rektora i jako takie nie mogły być brane pod uwagę jako uzasadnienie rozwiązania stosunku pracy z powódką w toku rozpoznawanej sprawy. Okoliczności te mogą natomiast być ewentualnie brane pod rozwagę - tak, jak to uczynił Sąd Wojewódzki - przy ocenie, czy możliwe i celowe jest przywrócenie powódki do pracy (art. 45 § 2 KP).

Nawet gdyby przyjąć, jak to uczynił Sąd Wojewódzki, że istniały inne ważne przyczyny uzasadniające rozwiązanie stosunku pracy z powódką na podstawie art. 93 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym, to możliwość rozwiązania przez uczelnię stosunku pracy na tej podstawie prawnej uzależniona była od wcześniejszego uzyskania zgody organu kolegialnego wskazanego w statucie uczelni. Jeżeli rektor zamierzał rozwiązać stosunek pracy z powódką na podstawie prawnej wskazanej przez Sąd drugiej instancji, to musiał wcześniej uruchomić tryb uzyskania zgody organu kolegialnego wskazanego w statucie uczelni. Tymczasem brak jest jakichkolwiek danych świadczących o tym, że tryb ten został uruchomiony. Można jedynie domniemywać, że rektor nie występował o zgodę organu kolegialnego wskazanego w statucie uczelni, skoro art. 93 ust. 2 pkt 3 ustawy o szkolnictwie wyższym - stanowiący podstawę prawną rozwiązania z powódką stosunku pracy - zgody takiej nie wymagał. Oznacza to, że nawet gdyby istniały ważne przyczyny uzasadniające rozwiązanie stosunku pracy z powódką na podstawie art. 93 ust. 3 ustawy o szkolnictwie wyższym i byłyby one powołane w decyzji rektora o rozwiązaniu stosunku pracy, to rozwiązanie byłoby niezgodne z prawem w związku z naruszeniem trybu uzyskiwania zgody kolegialnego organu wskazanego w statucie uczelni. Powołane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku orzeczenie Sądu Najwyższego (wyrok SN z 2 czerwca 1995 r., I PRN 25/95, OSNAPiUS 1996 nr 4, poz. 60) nie ma żadnego odniesienia do stanu faktycznego przyjętego za podstawę rozstrzygnięcia w rozpoznawanej sprawie, ponieważ pozwana uczelnia nie wskazywała jako przyczyny rozwiązania stosunku pracy z powódką znacznego niedoboru zajęć dydaktycznych - poniżej tzw. pensum ustalonego dla pracowników dydaktycznych.

Sąd Wojewódzki, stwierdzając naruszenie przez stronę pozwaną przepisów o rozwiązywaniu przez uczelnię stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim, uznał za niecelowe przywrócenie powódki do pracy u strony pozwanej. W związku z tym stwierdzić należy, że w razie niezgodnego z prawem rozwiązania z mianowanym nauczycielem akademickim stosunku pracy za wypowiedzeniem możliwe jest uznanie przez sąd pracy, że przywrócenie do pracy byłoby niemożliwe lub niecelowe i zasądzenie na rzecz tego nauczyciela odszkodowania na podstawie art. 45 § 2 KP. Skoro zgodnie z art. 97 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym w zakresie roszczeń mianowanego nauczyciela akademickiego z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania przez uczelnię stosunku pracy za wypowiedzeniem stosuje się odpowiednio przepisy działu drugiego, rozdziału II, oddziału 4 Kodeksu pracy, to obejmuje to również art. 45 § 2 KP, zwłaszcza że stosunek pracy pracownika naukowo-dydaktycznego nie jest z tego punktu widzenia szczególnie chroniony (art. 45 § 3 KP), a przepisy ustawy o szkolnictwie wyższym nie zawierają autonomicznej regulacji dotyczącej tej kwestii. Również treść art. 5 KP pozwala na stosowanie do mianowanego nauczyciela akademickiego art. 45 § 2 KP. Orzeczenie o odszkodowaniu w miejsce żądanego przez pracownika przywrócenia do pracy musi jednak być poprzedzone ustaleniem - opartym na zebranych materiałach dowodowych - że uwzględnienie takiego żądania jest niemożliwe lub niecelowe.

Kierując się powyższymi okolicznościami, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację stosownie do art. 393¹³ KPC.

=====